Sygn. akt I C 2050/15

WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 kwietnia 2018 r.

Sąd Rejonowy Szczecin – Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie Wydział I Cywilny

w składzie następującym :

Przewodniczący: SSR Małgorzata Andrzejkowicz

Protokolant: Klaudia Czech

po rozpoznaniu w dniu 23 marca 2018 r. na rozprawie w S.

sprawy z powództwa A. B., Z. D.

przeciwko E. Z.

o zapłatę

I. zasądza od pozwanej E. Z. na rzecz powódki A. B. kwotę 2.371,83 zł (dwa tysiące trzysta siedemdziesiąt jeden złotych osiemdziesiąt trzy grosze) wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 6 kwietnia 2018 r. do dnia zapłaty;

II. zasądza od pozwanej E. Z. na rzecz powoda Z. D. kwotę 2.371,83 zł (dwa tysiące trzysta siedemdziesiąt jeden złotych osiemdziesiąt trzy grosze) wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 6 kwietnia 2018 r. do dnia zapłaty;

III. umarza postępowanie co do kwoty 37.307,38 zł (trzydzieści siedem tysięcy trzysta siedem złotych trzydzieści osiem groszy);

IV. oddala powództwo w pozostałym zakresie;

V. zasądza od pozwanej na rzecz powódki A. B. kwotę 2.679,07 zł (dwa tysiące sześćset siedemdziesiąt dziewięć złotych siedem groszy) tytułem kosztów procesu;

VI. zasądza od pozwanej na rzecz powoda Z. D. kwotę 2.679,07 zł (dwa tysiące sześćset siedemdziesiąt dziewięć złotych siedem groszy) tytułem kosztów procesu;

VII. nakazuje ściągnąć od pozwanej na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Rejonowego Szczecin - Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie kwotę 1.527,23 zł (jeden tysiąc pięćset dwadzieścia siedem złotych dwadzieścia trzy grosze) tytułem nieuiszczonych kosztów sądowych;

VIII. nakazuje ściągnąć od powódki A. B. na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Rejonowego Szczecin - Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie kwotę 215,38 zł (dwieście piętnaście złotych trzydzieści osiem groszy) tytułem nieuiszczonych kosztów sądowych;

IX. nakazuje ściągnąć od powoda Z. D. na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Rejonowego Szczecin - Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie kwotę 215,38 zł (dwieście piętnaście złotych trzydzieści osiem groszy) tytułem nieuiszczonych kosztów sądowych.

SSR Małgorzata Andrzejkowicz

Sygn. akt I C 2050/15

UZASADNIENIE

W pozwie wniesionym w dniu 25 sierpnia 2015 r. powodowie A. B. i Z. D. wnieśli o zasądzenie na rzecz każdego z nich od pozwanej E. Z. kwot po 26.353,82 złotych wraz z odsetkami ustawowymi od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty oraz zasądzenie na rzecz każdego z powodów kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego w wysokości po 3600 złotych. W uzasadnieniu wskazali, iż dochodzona kwota stanowi należny im zachowek. Wyjaśnili, iż zmarła w dniu 7 grudnia 2012 r. J. D. (1) była matką stron. Zmarła pozostawiła testament w którym do całości spadku powołała pozwaną. Podali, iż w skład spadku po zmarłej wchodzi 5/8 udziału w spółdzielczym własnościowym prawie do lokalu, położonego w S. przy ul. (...) którego wartość szacunkowa wynosi 230.000 zł; 5/8 udziału w prawie własności garażu położonego przy ul. (...) w S. – którego szacunkowa wartość wynosi 15.000 złotych oraz środki zgromadzone na rachunku bankowym w wysokości 5000 złotych.

W odpowiedzi na pozwem pozwana uznała powództwo do kwot po 18.653,69 złotych i wniosła o oddalenie powództwa w pozostałym zakresie, o zasądzenie od powodów na rzecz pozwanej kosztów postepowania na podstawie art. 101 k.p.c. względnie o odstąpienie od obciążania pozwanej kosztami postępowania na podstawie art. 102 k.p.c. W uzasadnieniu pozwana podniosła, iż wartość spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu może wynosić co najwyżej kwotę 160.000 złotych. Podał, iż spadkodawczyni dysponowała środkami finansowymi w łącznej kwocie 2.547,11 złotych. Wyjaśniła, iż nie kwestionuje wartości prawa własności garażu na kwotę 15.000 złotych. Uwzględniając zatem powyższe wartości wskazała, iż należny powodom zachowek wynosi co najwyżej kwoty po 18.653,69 złotych. Niezależnie od tego podała, iż postępowanie powodów jeszcze za życia matki stron daleko odbiegło od właściwych stosunków rodzinnych, a tym samym pozostawało w sprzeczności z zasadami współżycia społecznego. Pozwana wyjaśniła, iż generalnie wszelką pomoc w bieżących sprawach życia codziennego ich matki świadczyła jedynie pozwana, natomiast powodowie nie podejmowali starań aby pozwaną w zakresie tych obowiązków odciążyć. Zarzuciła, iż powodowie przejawiali nadzwyczajną aktywność w kwestii uregulowania spraw majątkowych ich matki. W toku postępowania o stwierdzenie nabycia spadku kwestionowali ważność testamentu sporządzonego przez J. D. (1), co ostatecznie nie zostało uwzględnione. Niezależnie od tego kwestie sprzeczności roszczenia z zasadami współżycia społecznego należy postrzegać także przez pryzmat relacji stron. Pozwana bowiem od 2001 r., mieszkała z rodzicami, którymi się opiekowała łącząc życie zawodowe z obowiązkami rodzinnymi, a tym samym uwalniając powodów od obowiązku opieki nad schorowaną matka. Ponadto kwestie ta należy rozpatrywać także przez pryzmat dysproporcji zarobowych i majątkowych stron. Wskazała, iż powódka otrzymuje rentę rodziną, pracuje, zamieszkuje w Niemczech, natomiast powód osiągnął wiek emerytalny i otrzymuje świadczenie w wysokości około 40000 złotych oraz kupił ostatnio mieszkanie. Pozwana zaś zajmuje mieszkanie stanowiące przedmiot procesu i osiąga wynagrodzenie w wysokości 1800 złotych miesięcznie. Podała także, iż w piśmie z dnia 8 lipca 2015 r., powodowie wezwali ją do dobrowolnego spełniania świadczenia z tytułu zachowku, pozwana odpowiedziała na to pismo w dniu 17 lipca 2015 r, tymczasem powodowie już w dniu 18 lipca 2015 r zdecydowali się na złożenie pozwu uniemożliwiając ugodowe załatwienie sporu. Stwierdziła także, iż de facto nie dało powodu do wytoczenia powództwa.

W piśmie z dnia 2 listopada 2015 r., powodowie ograniczyli żądanie pozwu do kwoty 15.400,26 złotych wskazując, iż pozwana dokonała na ich rzecz wpłaty w łącznej kwocie 37.307,38 złotych. W pozostałym zakresie zakwestionowali stanowisko pozwanej, podnosząc, iż ich relacje z matką były dobre. Powódka kontaktowała się z matką kilka razy w tygodniu, nadto zabiera ją na 2-3 miesiące co roku do N. oraz odwiedzała matkę 2 razy w doku w S.. Z kolei powód kilka razy w tygodniu odwiedzał matkę i zabierał ją na wieś, zajmowała się matką w czasie choroby oraz interesował się jej losem i stanem zdrowia. Co za tym idzie powodowie zaprzeczyli temu aby to wyłącznie pozwana zajmowała się i opiekała matką. Zakwestionowali także twierdzenia pozwanej o tym, iż wartość spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu wynosi kwotę 160.000 złotych. W zakresie wartości garażu podali, iż wartość tego prawa obliczyli jedynie szacunkowo. Podlali, iż nie zachodzą dysproporcje majątkowe pomiędzy stronami. Zarzucili, iż pozwana nie dążyła do zawarcia ugody ale do odroczenia w czasie zapłaty należnej im kwoty z tytułu zachowku, wskazując iż pierwszą korespondencję w tej sprawie wystosowali już w grudniu 2014 r.

Na rozprawie w dniu 17 lutego 2016 r. powodowie oświadczyli, iż cofają żądnie pozwu co do kwoty 34.307,38 złotych i wnoszą o zasądzenie na ich rzecz kwoty 15.400,26 złotych po połowie.

W piśmie z dnia 8 lutego 2018 r. powodowie sprecyzowali żądanie pozwu w ten sposób, iż wnieśli o zasądzenie od pozwanej na rzecz każdego z nich kwot po 7.700,13 złotych z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Powodowie A. B. i Z. D. oraz pozwana E. Z. są dziećmi J. D. (1) i F. D..

Relacje powodów ze zmarła J. D. (1) były dobre. A. B. mieszka w Niemczech. J. D. (1) w okresie od 2006 do 2010 r. co roku na okres 1 – 3 miesięcy jeździła do córki A. B. do Niemiec. Z kolei powódka odwiedzała matkę w S. na okres około tygodnia na święta Wielkanocne, Bożego Narodzenia a także w wakacje. Ponadto powódka pomagała matce finansowo oraz kupowała jej ubrania i środki czystości. Powódka utrzymywała z matką częsty kontakt telefoniczny. Powód z kolei, jak mieszkał w S., odwiedzał matkę kilka razy w tygodniu. W 2009 r. powód wyprowadził się ze S. i wówczas odwiedzał mamę od 1 – 5 razy w miesiącu, zabierał ją także na wieś do „siebie".

Pozwana mieszkała wraz z rodzicami do momentu zawarcia związku małżeńskiego, a następnie od 2001 r. ponownie wprowadziła się do rodziców wraz ze swym synem.

W 2011 r. stan zdrowia J. D. (1) uległ znacznemu pogorszeniu. Od 2012 r. J. D. (1) potrzebowała już stałej pomocy osób trzecich. Wówczas to opiekę nad J. D. (1) sprawowała pozwana, a w czasie gdy pracowała J. D. (1) opiekował się syn pozwanej bądź też konkubina syna pozwanej. Przez okres około miesiąca także Z. D. opiekował się matką i przez też czas mieszkał razem z nią. Powód i pozwana odwiedzali matkę także w szpitalu.

Dowód: zeznania pozwanej k. 161-165, zeznania świadka M. S. k. 88- 90, zeznania świadka W. P. k. 101 – 112, potwierdzenia przelewów k. 94-96; zeznania świadka D. D. (1) k. 112- 114; zeznania powódki k. 156- 158, zeznania powoda k. 158- 160.

F. D. zmarł w dniu 12 kwietnia 2005 r. Z mocy ustawy spadek po nim nabyli – żona J. D. (1) oraz dzieci – powodowie i pozwana w udziałach po 1/4 części.

J. D. (1) zmarła w dniu 7 grudnia 2012 r. Spadkodawczyni pozostawiła po sobie testament w którym do całości spadku powołała córkę – pozwaną E. Z.. Postanowieniem z dnia 16 października 2014 r. tut. Sąd w sprawie o sygn.. akta II Ns 297/13 stwierdził, nabycie spadku po J. D. (1) przez E. Z. w całości na podstawie testamentu notarialnego z dnia 9 listopada 2012 r.

Relacje stron od momentu śmierci ich matki oraz powzięcia wiedzy o sporządzonym testamencie uległy znacznemu pogorszeniu, powodowie od tej chwili nie utrzymują z pozwaną kontaktu.

niesporne, a nadto dowód postanowienie z dnia 16.10.2014 r. k. 10, odpisy skrócone aktu stanu cywilnego k. 11-12, zeznania powódki k. 156- 158, zeznania powoda k. 158- 160, zeznania pozwanej k. 161- 165

W skład majątku małżonków J. i F. D. wchodziło spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego położonego w S. przy ul. (...) i własność garażu położonego w S. przy ul. (...).

W skład spadku po J. D. (1) wchodzi 5/8 udziału w spółdzielczym własnościowym prawie do lokalu mieszkalnego położonego w S. przy ul. (...) udziału we własności garażu położonego w S. przy ul. (...).

niesporne, a nadto odpis z KW k. 13-14, przydział lokalu k. 29

Wartość rynkowa spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu mieszkalnego położonego w S. przy ul. (...) według stanu na dzień 7 grudnia 2012 r. a cen obecnych wynosi kwotę 166.000 zł. Natomiast wartość rynkowa garażu według stanu na dzień 7 grudnia 2012 r. a cen obecnych wynosi kwotę 32.000 zł.

Dowód: opinia biegłego sądowego k. 224 -238, k. 278 – 283.

J. D. (1) była posiadaczem rachunku bankowego w Banku (...) S. A. Stan środków na dzień jej śmierci tj. w dniu 7 grudnia 2012 r. wynosił 0,00 PLN. Zamarła na dzień 7 grudnia 2012 r. posiadała trzy konta w funduszach inwestycyjnych w P. (...) Towarzystwie Funduszy Inwestycyjnych S.A. których wartość jednostek uczestnictwa wynosiła odpowiednio kwotę: 270,78 złotych, 927,10 złotych, 1.135,05 złotych. Ponadto J. D. (1) była posiadaczem rachunku oszczędnościowo-rozliczeniowego, którego stan środków na dzień 7 grudnia 2012.r. wynosił 48,09 złotych.

Dowód: zaświadczenie z dnia 27.04.2015 r. k. 36, zaświadczenie z dnia 28.04.205 r. k. 31-31 verte; zaświadczenie z dnia 01.10.2015 r. k. 32.

W piśmie z dnia 5 grudnia 2014 r. powodowie wezwali pozwana do uregulowania stanu prawnego w związku ze śmiercią J. D. (1) w tym do zapłaty zachowku obliczonego w oparciu o składniki majątkowe należące do J. D. (1). Nadto wnieśli o pisemne ustalenie wartości tego majątku.

W odpowiedzi na powyższe pozwana wniosła o sprecyzowanie roszczeń powodów poprzez wskazanie konkretnej kwoty żądania.

W piśmie z dnia 8 lipca 2015 r. powodowie odsyłając do wcześniej korespondencji przesłali pozwanej projekt pozwu o zapłatę zachowku po zmarłej J. D. (1) wskazując na to, iż liczą na ugodowe załatwienie sporu bez wchodzenia na drogę postępowania sądowego.

W odpowiedzi na powyższe pozwana w piśmie z dnia 17 lipca 2015 r. podniosła, iż wskazana w pozwie szacunkowa wartość majątku zmarłej jest zawyżona oraz wniosła o zweryfikowanie roszczeń powodów i przedstawienie propozycji odpowiadającej realiom rynkowym. Pozwana wskazała, iż dopuszcza możliwości ugodowego załatwienia sporu w tym zasięgnięcia opinii rzeczoznawcy w celu ustalenia wartości składników majątkowych.

Dowód: pismo z dnia 8.07.2015 r. k. 33, pismo z dnia 17.07.2015 r. k. 34, pismo z dnia 5.12.2014 r. k. 45-46, pismo z dnia 5.01.2014 r. k. 47-48.

W dniu 27 października 2015 r. pozwana uiściła na rzecz powodów tytułem roszczenia o zachowek kwotę w wysokości 37.307,38 złotych.

Dowód: potwierdzenie przelewu k. 49

Powódka do 1 maja 2016 r. pracowała i otrzymywała wynagrodzenie w wysokości 700-800 euro miesięcznie, nadto otrzymywał rentę rodzinną po zmarłym mężu w wysokości 280 euro miesięcznie. Od 1 maja 2016 r. powódka otrzymuje emeryturę w wysokości 130 euro, rentę rodzinną w wysokości 280 euro oraz rentę z ZUS w wysokości 358,63 złotych. Nadto otrzymuje zasiłek socjalny w wysokości 300 euro.

Powód Z. D. otrzymuje emeryturę w wysokości 3800 złotych, jest właścicielem mieszkania o powierzchni 30 metrów kwadratowych. Nadto posiada na zasadzie wspólności majątkowej małżeńskiej mieszkanie o powierzchni 48 metrów kwadratowych.

Pozwana E. Z. posiada oszczędności w wysokości 30.000-40.000 złotych. Obecnie otrzymuje świadczenie przedemerytalne w wysokości 886,40 złotych.

Dowód: zeznania powódki k. 156-158, oświadczenie o stanie rodzinnym, majątku i dochodach; zeznania powoda k. 159-160, decyzja ZUS k. 275 a, zeznania pozwanej k. 161-165.

Sąd zważył co następuje:

Żądanie pozwu zasługiwało częściowo na uwzględnienie.

Zgodnie z art. 991 § 1 i 2 k.c. zstępnym, małżonkowi oraz rodzicom spadkodawcy, którzy byliby powołani do spadku z ustawy, należą się, jeżeli uprawniony jest trwale niezdolny do pracy albo jeżeli zstępny uprawniony jest małoletni - dwie trzecie wartości udziału spadkowego, który by mu przypadał przy dziedziczeniu ustawowym, w innych zaś wypadkach - połowa wartości tego udziału (zachowek). Jeżeli uprawniony nie otrzymał należnego mu zachowku bądź w postaci uczynionej przez spadkodawcę darowizny, bądź w postaci powołania do spadku, bądź w postaci zapisu, przysługuje mu przeciwko spadkobiercy roszczenie o zapłatę sumy pieniężnej potrzebnej do pokrycia zachowku albo do jego uzupełnienia.

Ustalony stan faktyczny Sąd oparł na niekwestionowanych przez żadną ze stron dowodach z dokumentów oraz zeznaniach świadków i stron które korespondowały z dowodami z dokumentów. Nadto istotne dla niniejszej sprawy okoliczności zostały ustalone w oparciu o dowód z opinie biegłego sądowego o czym będzie jeszcze mowa.

W niniejszej sprawie pozwana nie kwestionowała co do zasady uprawnienia powodów do żądania zachowku. Sporna pomiędzy stronami pozostawała jedynie wysokość zachowku. W tym zakresie pozwana odwołała się do tego, iż żądana przez powodów kwota, wyliczona w oparciu o oszacowana przez nich wartość majątku spadkowego J. D. (1), jest zawyżona. Nadto pozwana odwołała się do sprzeczności żądania z zasadami współżycia społecznego.

Oceniając stanowiska stron w kontekście sformułowanych zarzutów decydujące znaczenia dla ustalenia wysokości należnego powodom zachowku miał dowód z opinii biegłego sądowego. Sąd uznał przedmiotową opinie za w pełni wiarygodny dowód w sprawie. Co prawda każda ze stron sformułowała szereg zarzutów do tej opinii, niemniej jednak biegły sądowy w ustnych wyjaśnieniach na rozprawie w sposób obszerny, wyczerpujący i logiczny odniósł się do każdego z tych zarzutów, a po złożeniu przez biegłego sądowego ustnej opinii żadne ze stron nie kwestionowała wniosków z niej wynikających. Wedle opinii biegłego sądowego wartość rynkowa spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu mieszkalnego położonego w S. przy ul. (...) według stanu na dzień 7 grudnia 2012 r. a cen obecnych wynosi kwotę 166.000 zł. Natomiast wartość rynkowa garażu według stanu na dzień 7 grudnia 2012 r. a cen obecnych wynosi kwotę 32.000 zł.

W skład majątku po zmarłej J. D. (1) wchodziło 5/8 udziału w spółdzielczym własnościowym prawie do lokalu mieszkalnego i 5/8 udziału w prawie własności garażu. Kierując się zatem regułą wynikającą z treści art. 991 k.c. powodom przysługiwało 1/6 udziału w 5/8 udziału w powyższych praw. Przysługiwał im zatem udział w wysokości 5/48 w spółdzielczym własnościowym prawie do lokalu mieszkalnego oraz 5/48 w prawie własności garażu. W tym zakresie wskazać należy, iż przy obliczaniu wysokości roszczenia pieniężnego osoby uprawnionej do zachowku podstawowe znaczenia ma stan spadku w chwili otwarcia spadku oraz cena tych elementów z dnia orzekania o roszczeniu uprawnionego (vide wyrok SN z dnia 6 marca 2014 r.
V CSK 209/13).

Skoro więc wartość spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu mieszkalnego, obliczona według powyższej zasady, to kwota 166.000 złotych to należny powodom zachowek z tego tytułu wynosi kwoty po 17.291,67 złotych (166.000 x 5 = 830.000/48 = 17.291,67 złotych). Z kolei w odniesieniu do garażu należny powodem zachowek to kwoty po 3.333,33 złotych (32.000 zł x 5=160.000 /48 = 3.333,33 złotych). Co się tyczy oszczędności to wyjaśnienia wymaga, iż na dzień śmierci J. D. łącznie wyniosły one kwotę 2.403,16 złotych (270,78 +927,10 zł +1.157,19 +48,09 zł k. 31-32), co przy uwzględnieniu należnego powodom zachowku w wysokości 1/6 dało kwotę po 400,52 złotych (2.403,16 x 1/6 = 400,52 zł).

Łącznie zatem należna dla każdego z powodów kwota tytułem zachowku to kwota po 21.025,52 złotych (17.291,67 zł + 3.333,33 + 400,52= 21.025,52 złotych). W toku procesu, mianowicie w dniu 27 października 2015 r., pozwana zapłaciła na rzecz każdego z powodów kwoty po 18.653,69 zł k 49. Tym samym uwzględniając dokonaną wpłatę na

rzecz każdego z powodów od pozwanej zasądzeniu podlegała kwota po 2.371,83 złotych (21.025,52 – 18.653,69 zł = 2.371,83 zł).

W pozostałym zakresie wobec cofnięcia pozwu co do kwoty 37.307,38 złotych postępowanie podlegało umorzeniu na podstawie art. 355 § 1 k.p.c. w zw. z art. 203 § 1 k.p.c.

W ocenie Sądu w toku postępowania nie potwierdziły się zarzuty pozwanej co do sprzeczności roszczenia z zasadami współżycia społecznego.

Wyjaśnienia wymaga, iż razie nadużycia roszczenia o zachowek, jego wysokość może być wyjątkowo obniżona na podstawie art. 5 KC (orz. SN z 11.11.1954 r., I CR 1573/54, OSN 1955, Nr 3, poz. 63; uchw. SN z 19.5.1981 r., III CZP 18/81, OSN 1981, Nr 12, poz. 228 z glosą A. Szpunara, NP 1983, Nr 2, s. 94 i n.; wyr. SN z 7.4.2004 r., IV CK 215/03, Biul. SN 2004, Nr 11, s. 40 z glosą T. Justyńskiego, PiP 2005, Nr 6, s. 111 i n.; wyr. SA w Białymstoku z 31.3.2011 r., I ACa 99/11, OSAB 2011, Nr 1, s. 21). W wyr. z 11.7.2012 r. (I CSK 75/12, L.). W orzecznictwie powszechnie przyjmuje się, że ocena sądu, czy żądanie zapłaty sumy odpowiadającej wysokości zachowku stanowi nadużycie prawa podmiotowego nie powinna pomijać, iż prawo do zachowku przysługujące uprawnionemu ze względu na bardzo bliski stosunek rodzinny między nim a spadkodawcą służy urzeczywistnieniu obowiązków moralnych, jakie spadkodawca ma względem swoich najbliższych oraz realizacji zasady, iż nikt nie może na wypadek swojej śmierci rozporządzić swoim majątkiem zupełnie dowolnie, z pominięciem swoich najbliższych (por. wyr. SN z 7.4.2004 r., IV CK 215/03, L.). Przy podejmowaniu oceny o nadużyciu prawa żądania zapłaty sumy pieniężnej odpowiadającej wysokości zachowku należy zachować szczególną ostrożność, która nie może opierać się jedynie na ogólnym odwołaniu się do klauzuli generalnej zasad współżycia. Sprzeczność z zasadami współżycia społecznego zachodzi tylko wówczas, gdy w świetle reguł lub wartości moralnych powszechnie społecznie akceptowanych żądanie zapłaty należności z tytułu zachowku musi być ocenione negatywnie. Z uwagi na charakter zachowku obniżenie go na podstawie art. 5 KC musi sankcjonować wyłącznie rażące przypadki nadużycia tego prawa. W doktrynie (T. Justyński, Glosa do wyroku Sądu Najwyższego z 7.4.2004 r., IV CK 215/03, PiP 2005, Nr 6, s. 111 i n.).

W niniejszej sprawie pozwana zarzuciła, iż powodowie nie poczuwali się do jakichkolwiek obowiązków wobec matki i to pozwana świadczyła dla matki niezbędną pomoc. Z zeznań powodów oraz świadka W. P. i D. D. (2) wynika jednak, iż powódka zabierała matkę do Niemiec odwiedzał ją w Polsce, pomagała jej finansowo oraz kupowała ubrania i środki czystości. Z kolei powód odwiedzał matkę w S., zabierał na wieś i opiekował się nią w czasie choroby. Sąd dostrzega, iż osobiste starania pozwanej względem matki było dużo większe niż powodów, co wynikało także z tego, iż pozwana zamieszkiwała z matką do chwili jej śmierci, niemniej jednak okoliczność ta nie mogła sam w sobie stanowić podstawy do przyjęcia, iż zachowanie powodów przybierało postać rażącego naruszenia obowiązków rodzinnych względem ich matki. Dodać zresztą należy, iż zmarła nie wydziedziczyła powodów, co także świadczy o tym, iż powodom nie można przyspać nagannego zachowania względem ich matki. Nie sposób także ocenić żądania w kontekście art. 5 k.c. z uwagi na to, iż powodowie w innym toczącym się postępowaniu skorzystali z przysługujących im uprawnień procesowych (tj. zgłosili zarzut nieważności testamentu). Jak również tego zarzutu także w kontekście dysproporcji majątkowych występujących pomiędzy stronami. Podnieść należy, iż obecnie żadna ze stron nie pracuje już zawodowo. Powód otrzymuje emeryturę w wysokości 3800 złotych, a powódka ma łącznie 333,41 euro renty i 358,63 zł renty rodzinnej z ZUS. Pozwana obecnie ma świadczenie przedemerytalne w wysokości ok. 900 złotych, niemniej jednak nie można tracić z pola widzenia, iż pozwana spełniła już na rzecz powodów świadczenie w kwocie ponad 37.000 złotych i po dokonanej zapłacie pozostały jej jeszcze oszczędności w wysokości 30.000-40.000 zł k. 164., które z pewnością wystarczą na zaspokojenie uzupełniającego roszczenia powodów o zachowek w łącznej kwocie niespełna 5.000 złotych.

Jeżeli chodzi o żądanie odsetkowe to wskazać należy, iż Sąd w całości podziela pogląd o tym, iż odsetki, na podstawie art. 481 k.c. należy zasądzić od dnia wyrokowania. Podkreśla bowiem wymaga, że skoro ustalenie wartości spadku w celu określenia zachowku oraz obliczenie zachowku następuje według cen z chwili orzekania o roszczeniu o zachowku, to odsetki od tak ustalonego świadczenia pieniężnego powinny być naliczane dopiero od daty wyrokowania w sprawie, skoro dopiero z tym momentem roszczenie o zapłatę - tak ustalonej kwoty - stało się wymagalne (por. uchwała Sądu

Najwyższego 7 sędziów z dnia 26 marca 1985 r., III CZP 75/84, wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 18 listopada 1997 r., I ACa 690/97, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 grudnia 1999 r., I CKN 248/98, uchwała Sądu Najwyższego z dnia 6 września 1994 r., III CZP 105/94, OSNCP 1995 z. 2, poz. 26, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 lutego 2000 r., II CKN 725/98, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 maja 2005 r. I CK 765/04, wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 9 września 2009 r., VI ACa 286/09, wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 15 lutego 2012 r., I ACa 1121/11)

Rozstrzygnięcie o kosztach procesu Sąd oparł na podstawie art. 100 k.p.c. w zw. z par. 6 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (...) oraz par. 6 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych. Na koszty powodów złożyło się: 17 zł opłata skarbowa, 2.636 zł opłata od pozwu, 3.600 zł wynagrodzenie pełnomocnika, 1600 zł zaliczka na biegłego, 60 zł wynagrodzenie za postępowanie zażaleniowe. Łącznie 7.913 złotych. Sąd przy tym uwzględniając te koszty miał na wglądzie, iż nie ma podstaw by każdemu z wygrywających proces współuczestników reprezentowanych przez tego samego pełnomocnika zasądzić zwrot kosztów zastępstwa procesowego w wysokości wynagrodzenie jednego pełnomocnika. W niniejszej sprawie uzasadnione jest przyjęcie wynagrodzenia pełnomocnika w wysokości jednej stawki bo nakład pracy pełnomocnika był taki sam w stosunku do każdego z powodów. Na koszty pozwanej z kolei złożyło się: 3600 zł wynagrodzenie pełnomocnika, 40 zł opłata od zażalenia, 60 zł wynagrodzenie pełnomocnika w postępowaniu zażaleniowym, łącznie 3700 złotych. Powodowie wygrali sprawę w 78 % (7.913 zł x 78 % = 6.172,14 złotych), przegrali w 22 % (3700 zł x 22 % = 814 złotych). W zakresie kwoty 37.307,38 złotych powodowie musieli także zostać uznani za wygrywających sprawę albowiem zapłata przez pozwaną nastąpiła w toku postępowania. Uwzględniając zatem stopień wygrania sprawy przez każdą ze stron na rzecz każdego z powodów podlegała zasądzeniu kwota po 2.679,07 złotych (6.172,14 – 814 = 5.358,14 zł /2 = 2.679,07 złotych).

Sąd nie znalazł podstaw do zastosowania w niniejszej sprawie treści art. 101 k.p.c. lub też art. 102 k.p.c. Wskazać należy, iż myli się pełnomocnik pozwanej, iż powodowie nie dali nawet pozwanej szans na ustosunkowanie się do odpowiedzi na wezwanie do zapłaty. Podnieść trzeba, iż wezwanie do zapłaty z projektem pozwu zawarte zostało w piśmie z dnia 8 lipca 2015 r. a pozwana w piśmie z dnia 17 lipca 2015 r. odpowiedziała na żądanie wskazując, iż jest ono zawyżone. Pozwem w niniejszej sprawie został wniesiony dopiero w dniu 25 sierpnia 2015 r. a zatem pozwana miała wystarczająco dużo czasu pomiędzy wezwaniem do zapłaty a złożeniem pozwu nie tylko na złożenie odpowiedzi na wezwanie, ale także na uiszczenie bezspornej, jej zdaniem, kwoty zachowku. Trudno jest w tej sytuacji uznać, iż nie dała powodu do wytoczenia powództwa. Pozwana przed wniesieniem pozwu nie uiściła żadnej kwoty pomimo, iż samego uprawienia do zachowku nie kwestionowała, a dopiero po wniesieniu pozwu uiściła częściową kwotę wyliczając szacunkowo należny powodom zachowek. Nie bez znaczenia jest, iż już w korespondencji z grudnia 2014 r. (k.43) powodowie wzywali pozwaną do zapłaty zachowku. Z tożsamych względów Sąd nie znał także podstaw do zastosowania regulacji art. 102 k.p.c. W tym zakresie pełnomocnik pozwanej nie przytoczył żadnych dodatkowych twierdzeń a poprzestał na argumentacji mającej uzasadniać zastosowanie art. 101 k.p.c.

Rozstrzygnięcie zawarte w pkt VII, VIII i IX wyroku Sąd oparł na podstawie art. 113 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych. Wyjaśnienia wymaga, iż wynagrodzenie biegłego w niniejszej sprawie wyniosło łącznie kwotę 2.270,86 złotych, nieuiszczone koszty sądowe z tego tytułu to zatem kwota 670,86 złotych (2.270,86 zł – 1600). Ponadto w sprawie powstały nieuiszczone koszty sądowe z tytułu stawiennictwa świadka W. P. w kwocie 1.287,13 złotych. Łącznie zatem nieuiszczone koszty sądowe to kwota w wysokości 1.957,99 złotych (670,86 zł + 1.287,13 złotych), którą sąd nakazał ściągnąć od stron stosowanie do wyniku sprawy.

SSR Małgorzata Andrzejkowicz

Zarządzenie: Dnia 16 kwietnia 2018 r.

1) odnotować

2) odpis wyroku z uzasadnieniem doręczyć pełnomocnikom stron;

3) z wpływem lub za 30 dni.

SSR Małgorzata Andrzejkowicz